

Pastorsutbildning

vid

Teologiska högskolan Stockholm

Maj 2015

Innehåll

1. Inledning	3
2. Att studera teologi med inriktning pastor	3
2.1 Pastorsutbildning – en yrkesutbildning	3
2.2 Pastorsutbildningens grundstruktur	4
2.3 Pastorsutbildningens examensmål	4
2.4 Kurser med högskolepoäng	6
2.5 Ansökan om att bli pastorskandidat.....	9
3. Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)	9
3.1 Riktlinjer för VFU	9
3.2 VFU-perioder och dess kopplingar till kurser	11
3.3 Ansvarsfördelning för VFU	12
4. Mentorsprogram och andlig vägledning	16
5. Andligt forum	19
6. Röst, tal och kommunikation	19
7. Gudstjänstseminarier	20
8. Samtal för personlig bearbetning	22
9. Samfundsutbildning	23

1. Inledning

Det teologiska programmet står öppet för alla som är intresserade av att läsa teologi, och många läser fristående kurser och ibland hela programmet bara av intresse eller som en kompletterande utbildning.

THS har rötterna i en närmare 150-årig utbildningstradition och är idag en av landets ledande högskolor inom teologi. Högskolan har också ett program för mänskliga rättigheter och demokrati, samt även ett utbildningsprogram i interkulturella relationer på avancerad nivå. På THS möter man engagerade lärare och framstående forskare. Högskolan arbetar kontinuerligt med pedagogisk utveckling för att bygga en god lärandemiljö. En del i detta är att THS generellt sett erbjuder en högre lektionstäthet i kurserna än många andra jämförbara institutioner. Läsplatser i bibliotek och tillgång till grupprum ger goda möjligheter till studier enskilt och i grupp.

Till THS teologiska program kommer studenter från olika kyrkosamfund, likaväl som studenter utan anknytning till någon kyrka. På högskolan möts motiverade studenter med olika bakgrund och tillhörighet, vilket skapar förutsättningar till fördjupad förståelse i studierna och en god grund för att förbereda sig för framtida tjänst i församlingar och kyrkosamfund.

Information om ansökan till THS för studier finns på www.ths.se. Själva ansökan sker via www.antagning.se.

Detta dokument har till syfte att informera om pastorsutbildningen vid THS. Utbildningsverksamheten vid THS drivs i nära samverkan med avnämare inom kyrkosamfund och andra samarbetspartners. THS välkomnar synpunkter från alla som är intresserade av pastorsutbildningen. E-post kan sändas till THS på adress ths@ths.se.

2. Att studera teologi med inriktning pastor

Få yrken kräver en sådan bred kompetens som pastorsyrket. Det handlar om att snabbt kunna röra sig mellan livets ytterligheter, från födsel till dödsfall och olyckor, från krishantering till högtid och fest, från administration och planering till andakt och gudstjänst. En pastor ska kunna förstå och göra sig förstådd i vitt skilda sammanhang, vara lyhörd och inkännande och samtidigt beredd att i kritiska ögonblick kunna stiga fram för att ge tydlig vägledning. Det handlar om bibelkunskap och tolkning, om tro och tradition, om psykologi och sociologi, om ledarskap och självård, om samhällsanalys och mycket, mycket mer. THS teologiska program är utformat för att erbjuda en gedigen pastoral yrkesutbildning.

2.1 Pastorsutbildning – en yrkesutbildning

THS erbjuder akademisk kompetens och utbildning, kombinerad med miljö för andlig fördjupning och personlig utveckling. Teologiska studier innebär att brottas med både dagsaktuella frågeställningar och mångtusenåriga texter. Historiska perspektiv bryts med grundläggande och aktuella existentiella frågor. Teologiska studier förenar bredd och djup som få andra ämnen, ger både näring för personlig förkovran och grund för ett kommande yrkesliv.

Pastorskandidater (jfr 2.5 "Ansökan om att bli pastorskandidat") får sin pastorala utbildning genom kurser som ger högskolepoäng och genom verksamhetsförlagd utbildning (VFU), mentorsprogram, andlig vägledning, Andligt forum, röst- och talteknik, gudstjänstseminarier och samtal med terapeut för personlig bearbetning. Pastorskandidater som har fullgjort hela detta program kommer att erhålla *Pastoralteologisk examen (Master of Divinity)* och övriga ett intyg som redovisar vilka delar som fullgjorts, respektive saknas.

För den student som är antagen som pastorskandidat i Equmeniakyrkan gäller att pastoralteologisk examen är obligatorisk. Och alla de moment som där ingår betalas av Equmeniakyrkan. För den som studerar för att arbeta som pastor eller präst i annat kyrkosamfund gäller att THS erbjuder gratis deltagande i andligt forum och gudstjänstseminarier. För övriga moment (VFU, mentorsprogram och andlig vägledning, röst- och talteknik, och samtal för personlig bearbetning) gäller att studenten själv eller respektive kyrkosamfund får ordna och betala kostnader för den som önskar genomföra dessa moment. För pastoralteologisk examen krävs att samtliga ovan nämnda moment har genomförts.

Flera av lärarna på THS har pastors- eller prästutbildning och har erfarenhet av att arbeta i församlingstjänst. I lärarkollegiet finns en hög akademisk, pedagogisk och pastoral kompetens. Den teoretiska reflektionen relateras till det pastorala arbetet i församling och samhälle i utbildningens fem ämnen, Exegetisk, Historisk, Praktisk och Systematisk teologi, samt Teologi och omvärld. Samverkan mellan VFU och den högskoleförlagda utbildningen (HFU) syftar till att förankra i beprövad erfarenhet, samt stärka och utveckla den teoretiska bearbetningen. VFU syftar till en kvalificerad och aktiv reflektion över det pastorala uppdraget och att utveckla den pastorala identiteten, de pastorala uppgifterna och färdigheterna.

Kyrkosamfunden har kontaktpersoner som inbjuder till teologgrupper på högskolan, där specifika frågor i de sammanhangen kontinuerligt behandlas under hela utbildningstiden. Teologgrupperna kan även organisera retreatar, temadagar och andra aktiviteter. Detta medverkar till att det för pastorskandidaten både till form och innehåll finns ett flertal möjligheter till bearbetning av yrkesrelaterade frågor i processen till ordination och pastorstjänst.

2.2 Pastorsutbildningens grundstruktur

Andligt forum, gudstjänstseminarier och röst- och talteknik ges under hela studietiden. Mentorsprogrammet innebär att varje pastorskandidat får en församlingspastor som mentor under fem terminer år 1–3. Under en till tre av dessa terminer kan pastorskandidaten istället välja att ha en andlig vägledare. VFU ingår i utbildningen under andra, tredje och fjärde året. Samtal med terapeut för personlig bearbetning inför ordination äger rum under det sista studieåret. Nedan beskrivs mer utförligt de olika delarna av pastorsutbildningen.

2.3 Pastorsutbildningens examensmål

För pastorskandidaterna kan fyra områden identifieras som grundläggande för den pastorala kompetensen.

Pastoralt förhållningssätt

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten ska kunna:

- integrera teologisk kunskap, visa självkännedom och mognad i kristen tro
- självständigt och tillsammans med andra gestalta teologisk kunskap i olika sammanhang

- möta människor i olika åldrar, med olika bakgrunder och livssituationer, empatiskt lyssna och tala med människor
- utöva själavård, ta emot bikt och förmedla avlösning
- döpa, leda i nattvardsfirande, leda i andra akter som barnvålsignelse, vigsel och begravning samt föra församlingsbok och samtala om medlemskap i församling
- reflektera och analysera över frågor om mänskliga rättigheter, demokratiska processer och maktförhållanden i församling såväl som i det övriga samhället, nationellt och internationellt
- visa på en reflekterad kulturförståelse av det egna kyrkosamfundet och kännedom om dess organisation
- problematisera, förankra och exemplifiera kyrkans etik och moral, och dess relation till det övriga samhället.

Förkunnelse, undervisning och lärande

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten ska kunna:

- genom förkunnelse, gudstjänstledning, undervisning och Andligt forum på ett förtroendefullt sätt kommunicera kristen tro och sådant som ryms i begreppen evangelisation, mission och diakoni
- visa reflekterad förståelse av språk och förhållningssätt för att kunna kommunicera med individer och grupper inom och utom församlingen på ett sätt som främjar dialog och lärande
- göra didaktiska och metodiska reflektioner och ställningstaganden i undervisning och förkunnelse, samt växla mellan olika arbetssätt och metoder
- visa insikt om och kunna bedöma rummets betydelse för möte, dialog och lärande
- använda relevanta kunskaper i de olika teologiska ämnena för att främja församlingsutveckling.

Ledar- och medarbetarskap

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten ska kunna:

- tillsammans med andra utöva ledarskap i församling samt självständigt vara ledare och inom sitt ansvarsområde ta ansvar för olika grupper och sammanhang, utveckla individens förmåga att ta ansvar
- visa kunskap om och förmåga till samarbete, kännedom om olika samarbets- och personalsituationer, samt förstå betydelsen av uttalade mandat och ramar i relationerna mellan arbetsgivare och anställd pastor
- utveckla förståelse för pastorsyrkets etik och nödvändigheten att på ett förtroendefullt sätt förena lära och liv i den egna personen
- identifiera, integrera och hantera olika situationer och frågeställningar, samt genomföra en målrelaterad planering samt följa upp, utvärdera och utveckla arbetet
- visa insikt och kunna bedöma etiska aspekter på olika situationer och problemställningar.

Vetenskapligt förhållningssätt

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten kan:

- systematisera och kritiskt granska teoretiska utgångspunkter, praktiska erfarenheter samt egna och andras värderingar
- tillvarata etablerad teologisk kunskap och forskningsresultat som grund för utveckling av yrkesverksamheten
- förstå vad som utmärker kunskap som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2.4 Kurser med högskolepoäng

Pastorsutbildning vid THS innebär normalt fyra års studier på heltid och omfattar 240 högskolepoäng inklusive en kandidatexamen i teologi.

Vid THS genomförs teologiska studier i fem ämnen. Här läggs grunden för ett professionellt förhållningssätt i pastorsyrket. För mer detaljerad information om kurser, se översikt på nästa sida, samt kurskatalogen på www.ths.se/kurskatalog.

- I *Exegetisk teologi* studeras bibelns olika genrer och historiska epoker. Genom studiet av texterna i Gamla och Nya testamentet lär man sig hur den religiösa utvecklingen är nära förenad med språk, kultur såväl som den politiska utvecklingen. Kurser i exegetik ger verktyg för att seriöst arbeta med bibeltexter och teologi som är grundläggande för pastoralt arbete.
- I *Historisk teologi* studeras den kristna tron genom historien. Kunskap i historisk metod ger förutsättningar för att förstå hur den omgivande kulturen samspelar med den kristna trons gestaltning. Ämnet ger kunskap om den kristna kyrkans historia, de olika kyrkosamfundens framväxt, samt den aktuella utvecklingen inom olika kyrkor och samfund.
- Praktisk teologi handlar om kyrkornas liv och praxis i både historia och nutid. Det omfattar allt som kan betraktas som typiskt för kristen gemenskap, men på THS finns det fyra huvudområden: gudstjänst, undervisning, själavård och kommunikation inklusive homiletik. Här ges verktyg som kristen gemenskap och dess ledare har för att tolka, förstå och gestalta tro och mänsklig erfarenhet.
- Inom *Systematisk teologi* studeras hur bibeln, historien, den egna erfarenheten tillsammans med det filosofiska och kulturella sammanhanget formar kristen tro. Mot denna bakgrund analyseras förutsättningarna för hur en relevant kristen tro kan gestaltas och samtidigt kartläggs hur etik och kristen troslära hör samman.
- *Teologi och omvärld* fokuserar på hur sociala, kulturella och religiösa förändringar påverkar varandra. Kristendomens möte med andra religioner är ett centralt område för studierna samt den förändrade situation i Sverige där snart sagt alla världens religioner finns representerade. Religionssociologi, missionsvetenskap och religionshistoria är områden som rymms inom ämnet.

Utöver det programmet med högskolepoäng så deltar pastorskandidaten

- under år 1–4 i Andligt forum och gudstjänstseminarier
- under år 1–3 i mentorsprogram
- under år 2–4 i VFU
- under år 4 i terapeutsamtal och samfundsutbildning

Utbildningsprogram för pastorskandidater

År	HÖSTTERMIN		VÅRTERMIN
1	Filosofi, teologi och mission i kyrkans historia HT/ST/TO 100		Att tolka Gud och samhället. Historiska och samtida perspektiv. PT/ST/TO 15 hp
	Bibeln & religionerna. Introduktion i religionshistoria och exegetik TO/ET 100		Text, kontext och tolkning ET/HT/ST 15hp
2	Teologi, religion och kyrka i det moderna samhället TO/HT/ST 200		Ecklesiologi, religionspedagogik och homiletik PT 200
	ET språk 200		ET textkurs
3			Examensarbete (kandidat) 300
	Tillämpad religionspsyk, religionsped & homiletik PT 300		300/400 teologi (& eng.språk.)
4	Tillämpad ecklesiologi i ett mångfaldssamhälle PT 400	Tillämp rel psyk i krissit PT 400	Equmeniakyrkans historia och identitet HT 300/400
			Examensarbete (magister)
5			Examensarbete (master)

ET = Exegetisk teologi, HT = Historisk teologi, PT = Praktisk teologi, ST = Systematisk teologi, TO = Teologi & omvärld

Under tredje året genomförs ett examensarbete om 15 högskolepoäng för kandidatexamen. Det kan genomföras i form av en uppsats alternativt som ett projektarbete. Det senare kan kombineras med en gestaltande presentation i form av en gudstjänst, film, foto eller något annat.

Möjlighet finns att under det fjärde året avlägga en magisterexamen. 30 högskolepoäng ägnas då åt examensarbete. Pastorskandidat som inte avser att avlägga magisterexamen väljer valfria kurser om 30 högskolepoäng det fjärde året.

Kursprogram möter examenskraven i utbildningsplanen för kandidat- respektive magisterexamen i teologi. Kraven i dessa båda examina preciseras i utbildningsplanerna för kandidat- och magisterexamen.

Kandidatexamen i teologi

Ur Utbildningsplan för kandidatexamen i teologi:

Utbildningen i teologi vid THS syftar till förståelse av religionens roll i historien och samtiden, i olika

kulturer och på olika samhällsnivåer, i såväl ett individ- som ett grupperspektiv, lokalt och globalt. Det teologiska studiet är viktigt inte bara för blivande pastorer, präster och religionskunskapslärare. Att läsa teologi vid THS innebär ett brett studium av t.ex. mångtusenåriga skrifter och traditioner, religionsbeteendevetenskap, etiska problem, genusfrågor och spiritualitetens roll i kyrka och samhälle. Teologin utgör sålunda en viktig utgångspunkt för förståelsen av mänskligt liv och samhällets utveckling. För blivande pastorer handlar det också om att utveckla en förmåga att gestalta teologisk kunskap i olika sammanhang.

Student som får kandidatexamen i teologi vid THS ska genom befintliga kurser och ett självständigt examensarbete

- utveckla förståelse för och kunskap om väsentliga områden av teologin, den vetenskapliga grunden, användbara metoder samt vara orienterad om aktuella forskningsfrågor
- kunna i ett teologiskt perspektiv identifiera, strukturera och analysera situationer, frågeställningar och grundläggande sammanhang
- ha förmåga att självständigt inom givna tidsramar identifiera, formulera och lösa problem
- när så förväntas, kunna gestalta teologisk kunskap i olika kyrkliga, akademiska och samhällsliga sammanhang
- kunna muntligt och skriftligt redogöra för information, problem och lösningar, samt diskutera detta med olika målgrupper
- visa förmåga att göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällsliga, etiska och religiösa aspekter
- förstå kunskapens roll i akademi, kyrka och samhälle, samt människors ansvar för hur den används
- ha insikt om sitt behov av fortsatt kunskapsinhämtning och kompetensutveckling.

Magisterexamen i teologi

Ur Utbildningsplan för magisterexamen i teologi:

Programmet i religionsvetenskap/teologi på magisternivå vid THS syftar till fördjupad förståelse av religionens roll i historien och samtiden, i olika kulturer och på olika samhällsnivåer, i såväl ett individ- som ett grupperspektiv, lokalt och globalt. Teologin utgör en viktig utgångspunkt för förståelsen av mänskligt liv och samhällets utveckling.

Programmet är betydelsefullt för den som vill uppnå förmåga att självständigt och sakligt identifiera och arbeta med teologiska och religionsvetenskapliga frågeställningar ur olika aspekter. Programmet syftar vidare till att ge studenten överblick över området och förmåga att tillämpa relevanta teoribildningar och metoder, samt till att ge erfarenhet av egen forskning. För blivande pastorer handlar det också om att utveckla en självständig förmåga att analysera och gestalta komplex teologisk kunskap i olika sammanhang.

Utbildningen är lämplig för olika yrkesroller i samhället, exempelvis inom kyrkosamfund, utbildning och massmedia. Magisterprogrammet i teologi vänder sig även till studenter som har för avsikt att söka utbildning på forskarnivå.

Student som får magisterexamen i teologi vid THS ska genom befintliga kurser och ett examensarbete:

- utveckla förståelse för och kunskap om religionsvetenskap/teologi, inbegripet både allmän överblick och fördjupad kunskap inom vissa delområden, ha fördjupad kunskap om teologisk metod, samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete
- kunna i ett religionsvetenskapligt/teologiskt perspektiv identifiera, integrera och hantera situationer, frågeställningar och grundläggande sammanhang, även utifrån begränsad information
- ha förmåga att självständigt inom givna tidsramar identifiera, formulera och lösa problem, samt planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter
- när så förväntas, kunna självständigt gestalta teologisk kunskap i olika kyrkliga, akademiska och samhällsliga sammanhang
- kunna muntligt och skriftligt klart till olika målgrupper redogöra för och diskutera sina slutsatser, argument och den kunskap som utgör grunden för dialog
- ha förmåga att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller andra kvalificerade sammanhang

- *förstå kunskapens och vetenskapens möjligheter och begränsningar i akademi, kyrka och samhälle, människors ansvar för användande av kunskap, samt visa insikt om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete*
- *visa förmåga att ta ansvar för sitt behov av fortsatt kunskapsutveckling.*

Progressionen inom magisterprogrammet kan beskrivas på följande sätt:

- *ökad kompetens inom området*
- *ökad förtrogenhet med och säkerhet i användningen av relevanta vetenskapliga teorier och metoder*
- *ökad förmåga att kommunicera vetenskapliga resultat*
- *ökad självständighet och fördjupade analytiska och teoretiska insikter*
- *ökad förmåga att utveckla och gestalta kunskap.*

2.5 Ansökan om att bli pastorskandidat

Det är att rekommendera att den som har funderingar på att utbilda sig till pastor eller präst så tidigt som möjligt kontaktar det kyrkosamfund man vill arbeta inom. För den som vill ansöka om att bli pastorskandidat i Equmeniakyrkan kan det med fördel ske innan studiestart eller under första året vid THS. Möjlighet finns även att ansöka senare i utbildningen, men det är angeläget att studenten så snart som möjligt kommer till klarhet i frågorna om kallelse och utbildning för tjänst som pastor eller präst.

Kriterier för att bli antagen som pastorskandidat inom Equmeniakyrkan är fastställda av kyrkosamfundet. Ansökan om att bli pastorskandidat sänds till respektive kyrkosamfund. För kontaktuppgifter, se www.ths.se.

Ansökan om studier i det teologiska programmet görs via www.studera.nu.

3. Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

3.1 Riktlinjer för VFU

Lärare och VFU-ansvarig på THS samt handledare, församling och student ska samverka så att examensmålen för VFU uppfylls.

Grundläggande kännedom om församlingens liv och arbete samt erfarenhet av ledarskap ska ingå i programmet för VFU. Att studenten har som avsikt att ordinerats till pastor skapar tydlighet i vilken egenskap studenten deltar och agerar i samlingar, möten och gudstjänster i församling under VFU.

VFU består av tre moment:

- fältstudier, analys och reflektion av pastorsarbete och församling i olika kontexter
- färdighetsträning genom att auskultera och öva olika uppgifter som hör till yrket
- personlig utveckling i förhållande till pastoral identitet och pastoralt ledaruppdrag.

De tre momenten i VFU ger studenten möjlighet att skapa kunskap och färdighet som inte kan läras på annat sätt än i den lokala församlingens miljö. Varje VFU-period anknuter till en högskoleförlagd kurs och får inriktning utifrån kursen. Preciserad instruktion ges för varje VFU.

Anknytningar till den högskoleförlagda utbildningen ger möjlighet för att inom ramen för VFU analysera, integrera och gestalta kunskap. Studenten kan på detta sätt bli medveten om sitt eget lärande och får därmed en erfarenhetsgrundad kunskap.

VFU i pastorsutbildningen förläggs till tre perioder under åren 2–4, totalt 10 veckor (se 2.3 och 3.2). Under pastorsutbildningen får studenten en varierad VFU med erfarenheter från församlingar med olika inriktning och karaktär på flera platser i landet. Möjlighet finns även att under vissa omständigheter genomföra VFU utomlands.

Församling och handledare är mycket betydelsefulla för att pastorsutbildningen ska bli relevant. Erfarenheten visar att också VFU-församlingar och handledare får värdefulla insikter för det fortsatta arbetet med att utveckla församlingens liv och verksamhet. VFU-perioderna bidrar också till att stärka samspelet mellan THS och de lokala församlingarna.

Under VFU-perioden har studenten en handledare som är en erfaren pastor och har genomgått THS handledarutbildning. Studenten går bredvid handledare under VFU, får pröva på olika moment som hör till yrket och bearbetar gjorda erfarenheter. Student och handledare möts kontinuerligt under VFU och har båda ansvar för handledningsträffarna, vilka genomförs regelbundet.

VFU planeras i samverkan mellan kyrkosamfundens kontaktpersoner och VFU-ansvarig. VFU-ansvarig har även ansvar för handledarutbildningen. VFU-ansvarig håller kontakt med VFU-studenter och handledare under VFU-perioden. Det är VFU-ansvarig och lärare i de högskoleförlagda kurserna (som respektive VFU-period anknyter till) som introducerar och följer upp VFU.

Progression

VFU är utformat med en tydlig progression. VFU-perioderna följer efter varandra och bygger vidare på perspektiv och lärande i föregående VFU. Detta kan tydliggöras med följande tre faser i studentens VFU: observerande av praxis, deltagande i verksamhet och genomförande av olika aktiviteter. Observerande av praxis kan handla om att intervjua olika aktörer; deltagande i verksamhet kan innebära att studenten närvarar men inte själv agerar i en situation; medan man i den tredje fasen själv gestaltar och utför olika handlingar.

Progressionen inom VFU är kopplad till kursernas progression. VFU är upplagd så att dess tre former (observation, deltagande och utförande) ger grund för en sammanhängande utveckling av studentens förmåga att utföra pastorala uppdrag och handlingar.

Studenten ska få erfarenhet av pastors arbetsuppgifter i församlingen och dess lokala sammanhang för att bli förtrogen med självård och undervisning i mötet med människor i olika åldrar, och kunna föra dialog med människor i olika sammanhang. Vidare ska studenten få erfarenhet av gudstjänst- och andaktsliv, konfliktlösning och ledarskaps- och värdegrundsfrågor, teamarbete, ekumenisk samverkan, förändringsprocesser och pionjärbete i olika former (församlingsplantering, ny verksamhet, etc).

Lärandemålen i examensordningen gör det nödvändigt att använda hela utbildningstiden för att lägga en grund och utveckla en teoretisk medvetenhet kombinerad med en varierad erfarenhet och förtrogenhet med pastoral verksamhet. Detta är viktiga faktorer för att bygga upp studentens förmåga att analysera och värdera och kunna gestalta ett gott ledarskap.

Folkbildningsinriktad bearbetning och uppföljning

De skriftliga VFU-rapporterna och seminariesamtalen kring dem ska utgå från studentens erfarenheter, frågor och teoretiska reflektioner kring observationer, deltagande och övningar i respektive VFU.

För godkänd VFU gäller 80 procents närvaro, genomförda moment i respektive VFU-period samt skriftlig rapport som ventilerats i seminarieform.

Studenten måste själv hålla reda på om något enskilt moment i en VFU-period inte kunde genomföras och därför bör flyttas över till nästa VFU.

Utvärdering

VFU-perioden utvärderas, dels i relation till den högskoleförlagda utbildningen och dels i relation till församling och handledarens insats.

3.2 VFU-perioder och dess kopplingar till kurser

Ecklesiologi, religionspedagogik och homiletik, 15 hp

För kursbeskrivning inklusive lärandemål, se kurskatalogen www.ths.se/kurskatalog

VFU 1 Församlingen som lärande gemenskap (10 dagar, vt)

Denna VFU (år 2) genomförs i en församling i Stockholmsområdet eller i närheten av bostadsorten. Tio VFU-dagar (80 timmar) ska fördelas under vårterminen. I skolans schema finns sex särskilda dagar (måndag/fredag i mars-april) reserverade för denna VFU för att underlätta planeringen.

Första VFU-perioden (år 2) vill ge studenten möjligheter att fördjupa processen med att uppnå en trygg och tydlig yrkesidentitet utifrån ett perspektiv på *församlingen som lärande gemenskap*. Genom observationer och aktivt deltagande i en församlings liv och verksamhet, och genom reflektion över detta, integreras teoretisk och praktisk kunskap. Observationer och medverkan ska särskilt fokusera gudstjänst med nattvard, samt pastorns förberedelser kring detta uppdrag. Dessutom ska studenten få tillfällen att beskriva, analysera och problematisera församlingens ecklesiologiska och pedagogiska profil i dess verksamhet.

Efter VFU-perioden förväntas studenten

- kunna teologiskt och pedagogiskt reflektera kring en församling och dess gudstjänstliv utifrån dess sociala och kulturella sammanhang
- förena de teoretiska studierna med uppdraget att leda i nattvard och predika
- vara mer förtrogen med pedagogik i en församlings olika verksamheter.

Tillämpad religionspedagogik och religionspsykologi, 10 hp, samt Kommunikation och gestaltning, 5 hp

För kursbeskrivning inklusive lärandemål, se kurskatalogen www.ths.se/kurskatalog

VFU 2 Undervisning och själavård (15 dagar, ht)

Denna VFU (år 3) genomförs i regel i en församling utanför Stockholmsområdet som har pågående undervisning för barn och ungdom och ett pågående själavårdsarbete i olika former. De 15 dagarna fördelas på två perioder (från helg till helg/vecka och en helg) som ligger i slutet av oktober och i början på december. Två veckor i skolans schema friläggs för detta, samt fredag och måndag i anknytning till dessa två perioder. Den första perioden har inriktning på själavård och den andra på undervisning bland barn och unga.

VFU i år 3 vill ge studenten möjligheter att genom aktivt deltagande i en församlings liv och verksamhet integrera teoretisk och praktisk kunskap kring undervisning och själavård. Dessutom ska studenten få tillfällen att beskriva, analysera och problematisera pastorans uppdrag som pedagog, själavårdare och talare i särskilda situationer som dop, begravning, skolgudstjänst och scoutinvigning. Studenten ska auskultera undervisning med barn och unga (till exempel konfirmandarbete/kristendomsskola eller motsvarande) och få tillfälle att under handledning ta ansvar för del av en samling.

Efter VFU-perioden förväntas studenten

- kunna religionspedagogiskt reflektera kring en församlings undervisningsformer
- förena de teoretiska studierna om själavård med uppdraget att vara pastor
- vara mer förtrogen med själavårdande och lärande situationer i en församling.

Tillämpad ecklesiologi och församlingssociologi, 10 hp

För kursbeskrivning inklusive lärandemål, se kurskatalogen www.ths.se/kurskatalog

VFU 3 Pastoralt ledarskap i ett mångkulturellt samhälle (15 dagar, ht)

Denna VFU (år 4) genomförs i regel i en församling utanför Stockholmsområdet som har en mångkulturell profil i sin verksamhet och/eller samhällskontext. De 15 dagarna fördelas på två perioder (från helg till helg/vecka och en helg) som ligger i slutet av oktober och i början på december. Två veckor i skolans schema friläggs för detta, samt fredag och måndag i anknytning till dessa två perioder. Den första perioden har inriktning på pastoralt ledarskap och den andra på församling som mångkultur.

VFU i år 4 vill ge studenten möjligheter att genom aktivt deltagande i en församlings liv och verksamhet integrera teoretisk och praktisk kunskap, särskilt om pastoralt ledarskap, evangelisation, mångfaldsarbete och gudstjänstteologi. Dessutom ska studenten få tillfällen att religionssociologiskt beskriva, analysera och problematisera en församlings organisation och omvärld. Studenten ska även i relation till pastoralt ledarskap och mångkultur auskultera begravningsgudstjänst och vigselgudstjänst samt för handledare öva predikan (kasualtal) vid sådana tillfällen. (Inträffar det inte någon begravning eller vigsel i VFU-församlingen, kan studenten auskultera sådan gudstjänst i annan församling på VFU-orten.) Studenten ska även auskultera "vuxen tro-grupp" ("Alpha, eller motsvarande) och hur denna verksamhet organiseras. Handledaren ska presentera hur församlingen anordnar dop och vilka pastoraler församlingen har kring dop, samt hur församlingen/pastor vägleder människor till personlig tro.

Efter VFU-perioden förväntas studenten

- kunna sociologiskt reflektera kring en församling och dess ledarskap i sitt sociala och kulturella sammanhang
- ha pastorala färdigheter för begravning och vigsel, samt för "vuxen tro-grupp" eller andra former av evangelisation
- vara mer förtrogen med mångfaldsfrågorna i en församlings gudstjänstliv, inklusive doppraxis.

3.3 Ansvarsfördelning för VFU

Lärare

Lärare med ansvar för högskoleförlagd kurs med VFU-anknytning har kännedom om helheten i pastorsutbildningen och relaterar kursinnehåll till detta. Särskild vikt läggs vid att högskolestudier och VFU samverkar så att studenten stärks i sin process att utveckla pastoral identitet och yrkesfärdighet som är relevant för det egna kyrkosamfundet. Detta sker genom att

den generella och mer ämnesspecifika reflektionen i kurserna samverkar med inriktning, observationer, deltagande och genomförande av pastorala uppgifter samt skriftliga teoretiska reflektioner som studenten gör i församling under VFU.

Respektive kurslärare ansvarar för den teoretiska förberedelsen inför VFU och dess examination.

I VFU-instruktionen ska klart framgå hur VFU-periodens tre moment kan utföras (se 3.1) och att VFU får tydlig progression. I VFU-instruktionen ska finnas en flexibilitet så att studentens studier och uppgifter kan genomföras i de gudstjänster och verksamheter som pågår i aktuell VFU-församling, men det är också viktigt att valet av VFU-församling så långt som möjligt utgår från inriktningen i respektive VFU-period.

Samtal och avstämningar sker mellan inblandade aktörer i VFU. Lärare med kursansvar samtalar med VFU-ansvarig i god tid innan kursstart och med studenter i samband med kursstart kring frågor gällande VFU-perioden. Lärare medverkar i handledarutbildningen under en kursdag inför aktuell VFU-period och får i detta sammanhang kontakt med handledarna. I denna kursdag håller kursläraren en föreläsning som ingår i kursen och som därmed ger handledarna inblick i pågående studier.

VFU-ansvarig, kyrkosamfunds kontaktperson och student samråder om lämplig VFU-församling. Vid placeringen beaktas studentens familjesituation, tidigare församlingserfarenheter och andra faktorer som bedöms påverka möjligheterna att genomföra VFU.

Lärarens uppgifter för VFU är att:

- skriva kursplanering och ansvara för kursen som har relation till VFU
- delta i handledarutbildningen under en kursdag vid THS inför aktuell kurs med VFU
- att leda samtalet i seminariet kring VFU-rapporterna.

VFU-ansvarig

VFU-ansvarig på THS ansvarar för den praktiska förberedelsen, genomförandet och utvärderingen av VFU, samt för kontakten mellan student, församling och handledare.

VFU-ansvarig har alltså en samordnande funktion för VFU i pastorsutbildningen och har de fortlöpande kontakterna och kommunicerar med lärare, kyrkosamfundens kontaktpersoner, studenter (blivande pastorer), handledare och församlingar. VFU-ansvarig har utifrån sin kännedom om utbildningsverksamheten vid THS, församlingarnas verksamhet och handledarnas arbete att aktivt ta initiativ till insatser och samverkan i syfte att utveckla arbetet med VFU. Hit hör till exempel att tillfråga församlingar och pastorer att bli VFU-församling och handledare, följa VFU-studenter under utbildningstiden och ansvara för att de får en varierad VFU-erfarenhet, bistå lärare i kursplanering och hålla kontakt med studenterna och handledare under VFU, samt att låta studenterna göra en utvärdering av varje VFU-kurs.

VFU-ansvarig har även ansvar för handledarutbildningen, för dess planering, genomförande och utvärdering, samt att under kursdagarna fungera som kursledare.

VFU-ansvarigs uppgifter för VFU är att:

- samordna och administrera VFU i pastorsutbildningen
- ansvara för placering av student i VFU-församling i samråd med kyrkosamfundens kontaktpersoner och student (blivande pastor)
- informera studenterna om tystnadsplikt och regler gällande VFU

- utvärdera arbetet med VFU
- ansvara för handledarutbildningen och i egenskap av kursledare planera handledarkursen tillsammans med lärare, leda och utvärdera kursdagarna
- utveckla arbetet med VFU och aktivt ta initiativ till insatser och samverka med lärare, studenter, handledare och församlingar.

Student

Studenten har att utnyttja hela utbildningstiden för att lägga en grund för pastorsuppdraget och utveckla en teoretisk medvetenhet kombinerad med praktisk kompetens i pastoral verksamhet.

Genom VFU ges möjlighet att stärka den pastorala identiteten och träna yrkesfärdighet tillsammans med en erfaren pastor som fungerar som handledare under VFU. Detta sker genom att studenten går bredvid handledaren i det dagliga arbetet, genomför uppgifter enligt VFU-instruktionen, de tre momenten i VFU (3.1) och reflekterar tillsammans med handledaren kring gjorda erfarenheter. Genom att reflektera kring såväl pastoralteologiska perspektiv och frågeställningar som arbetsuppgifter i uppdraget som pastor, integreras den teoretiska medvetenheten med pastoral verksamhet. Härigenom identifierar studenten den kunskap han eller hon redan har och blir medveten om vad som saknas, och kan lättare få syn på sina starka respektive sina svaga sidor.

VFU-progressionen innebär en beredskap att stödja och ta vara på denna lärandeprocess som studenten genomför under utbildningstiden. Uppgifter och moment återkommer i följande års VFU och bygger vidare på föregående års perspektiv och lärande.

Handledaren och församlingen har viktiga uppgifter att uppmärksamma, uppmuntra och stödja studenten i lärandeprocessen och utvecklingen mot en trygg yrkesidentitet.Handledningsträffarna har student och handledare gemensamt ansvar för. Till handledningsträffar har studenten ansvar att komma förberedd, vilket till exempel kan innebära att studenten inför mötet har tänkt igenom och skrivit ned frågor och reflektioner som behöver bearbetas under träffen.

Under VFU-perioden bör församlingen ges möjlighet att ge synpunkter och reflektera tillsammans med student och handledare. Detta kan ske i något av församlingens styrande organ men också i samband med aktivitet eller i anslutning till gudstjänst.

Student deltar i del av handledarutbildningen under den kursdag som genomförs inför aktuell VFU-period. Val av VFU-församling för student ska vara klart inför kursdagen och tid ges för student och handledare att mötas för att lära känna varandra och för en första planering.

Val av VFU-församling och handledare sker i samråd med kyrkosamfunds kontaktperson och VFU-ansvarig. Den senare ansvarar för placeringen. Vid placeringen beaktas familjesituation och andra faktorer som bedöms påverka möjligheter att genomföra VFU. Studenten ansvarar för reskostnad till och från VFU-ort. För VFU som ligger utanför Storstockholmsområdet och är uppdelade i två perioder utgår resebidrag.

1. Gäller för VFU 2 och VFU 3
2. Gäller för EN tur och returresa från boendeorten till VFU-församlingen.
3. Fast kostnadsersättning enligt följande modell
  - a) från 50 mil fågelvägen bostad - VFU: 750 SEK
  - b) från 75 mil fågelvägen bostad - VFU: 1000 SEK
  - c) från 100 mil eller mer: 1500 SEK
4. Blankett för resebidrag signeras av studenten, Equmeniakyrkans kontaktlärare och lämnas in till högskolans ekonomiavdelning.

Studentens uppgifter för VFU är att:

- tillsammans med handledaren detaljplanera VFU-perioden utifrån VFU-instruktionen
- utifrån VFU-instruktionen observera, delta och i förekommande fall medverka i församlingen, samt komma förberedd till handledningsträffarna
- visa intresse och engagemang för VFU-församlingens verksamhet och gemenskap
- iaktta tystnadsplikt när så krävs och följa regler gällande VFU
- skriva VFU-rapporter som utgår från egna frågor och iakttagelser och teoretiska reflektioner över dem
- delta i del av handledarutbildning under den kursdag vid THS som föregår aktuell VFU-period, samt delta i uppföljningsseminarium efter VFU-periodens slut
- svara för sina egna matkostnader under VFU-perioden, samt resa till och från VFU-ort.
- utvärdera VFU och kommunicera idéer, synpunkter och förslag till lärare och VFU-ansvarig.

Handledare

Handledaren är en erfaren pastor som deltagit i THS utbildningsdag för handledare. Studenten går bredvid handledare under VFU. Studenten och handledare möts kontinuerligt under VFU och har båda ansvar för handledningsträffarna. Handledaren har ansvar för att träffarna genomförs regelbundet under VFU, att tid avsätts för dessa möten, samt att handledningen kan äga rum utan yttre störande faktorer. Både blivande pastor och handledare ansvarar för att planering sker i enlighet med VFU-instruktionen.

Handledningen under VFU fokuserar på den avgränsning som aktuell kurs och VFU-period utgör och som konkretiseras i VFU-instruktionen. Det är en begränsad del av den pastorala verksamheten som i varje period bearbetas i tillämpliga delar utifrån de tre momenten i VFU (3.1). Genom att undersöka, delta och genomföra VFU-uppgifter blir studenten medveten om sitt eget lärande och får därmed en erfarenhetsgrund för sitt lärande (se ovan, "Student").

Lärandeprocessen får näring ur reflektion över genomförd aktivitet. Handledaren och församlingen har därför viktiga uppgifter i att uppmärksamma, uppmuntra och stödja studenten i lärandeprocess och utveckling mot en trygg yrkesidentitet. Handledare och församling har också möjlighet att lära sig något och stimuleras i sina uppgifter (se även nedan, "Församlingen"). Handledaren får genom handledningssamtalen möjlighet att bli tydlig kring de frågor som behandlas och i den gemensamma reflektionen sätta ord på sin egen erfarenhet. Studenten tillför bränsle i processen och kan förmedla nya teoretiska kunskaper och perspektiv.

Handledaren får en handledarutbildning av THS och ingår i ett nätverk som har till syfte att på olika sätt skapa förutsättningar för lärande och kompetensutveckling. Handledarens uppgifter för VFU är att:

- tillsammans med studenten detaljplanera VFU-perioden utifrån VFU-instruktionen
- utifrån VFU-instruktionen lotsa studenten in i uppgifter, deltagande och öva olika moment i församlingen som hör till pastorsyrket
- avsätta tid och planera in regelbundna handledningsträffar under VFU
- delta i handledarutbildning under en kursdag vid THS för aktuell VFU-period (resa och mat svarar THS för)
- efter avslutad VFU rapportera till VFU-ansvarig
- utvärdera VFU och handledarutbildningen och kommunicera idéer, synpunkter och förslag till VFU-ansvarig.

Församling

VFU som förläggs till lokal församling innebär att församling får möjlighet att konkret och aktivt bidra till utbildning av framtida pastorer. För att pastorsutbildningen ska bli relevant förutsätts att en del av utbildningen förläggs till församlingen (se 3.1 "Riktlinjer för VFU"). VFU-församlingen är därför mycket betydelsefull för att studenten ska utveckla en dynamisk yrkesidentitet och yrkesfärdighet. Församlingen bör i möjligaste mån bereda studenten möjlighet att delta i verksamhet med relevans för aktuell VFU-period.

Församlingen får i studenten lära känna en ny person och får under en period möta en engagerad student som kan bidra till församlingens utveckling. Församlingen har nytta av att genom VFU knyts till en utbildningsprocess där en blivande pastor studerar och prövar det som sker i församlingen. Förhoppningsvis öppnar detta nya perspektiv i församlingen och stimulerar församlingens liv och arbete.

Genom att församlingen beslutar att ta emot en student under VFU-period och uppdrar åt församlingens pastor att fungera som handledare, stärks relationerna mellan församlingen och THS. Församlingen kommer därmed närmare de resurser som finns vid THS. Församlingens pastor får också en handledarutbildning av THS och ingår i ett nätverk som har till syfte att på olika sätt skapa förutsättningar för lärande och kompetensutveckling. Det är THS förhoppning att församlingen och handledare påtagligt ska uppleva hur arbetet med VFU leder till en ömsesidig relation som berikar alla parter i samarbetet.

Församlingen har under VFU-perioden ansvar för att:

- i beslutande organ uppdra åt församlingens pastor att i aktuell VFU-period fungera som handledare, vilket involverar deltagande i handledarutbildning under en kursdag vid THS (resa och mat svarar THS för)
- informera församlingens medlemmar och deltagare i församlingens verksamhet att en student kommer att genomföra VFU i församlingen och under denna tid vara med i gudstjänster, verksamhet och gemenskap
- efter behov och i samråd med pastor/handledare och student på olika sätt bidra till att VFU-perioden genomförs enligt VFU-kontrakt och VFU-instruktion
- tillhandahålla och bekosta gåstrum till studenten under VFU-perioden.

4. Mentorsprogram och andlig vägledning

Syftet med mentorskapet är att pastorskandidaten ska kunna identifiera sig med en person i en lokal församling, det vill säga en pastor i tjänst som har en väl integrerad pastorsroll och som kan reflektera över den på ett nyanserat sätt. Syftet är också att ge pastorskandidaten möjlighet att på nära håll följa en pastor i församlingsarbete och få inblick i en del av de arbetsuppgifter som ingår i tjänsten. Möjlighet finns att delvis byta ut mentorssamtal mot andlig vägledning.

Pastorsmentorn följer och ger pastorskandidaten stöd i utvecklingsprocessen under de tre första studieåren och ger honom/henne hjälp att växa in i yrkesrollen. I stödet ligger även att erbjuda en lokal församlingstillhörighet där hänsyn tas till pastorskandidatens process kring pågående rollbyte från att vara församlingsmedlem till att bli pastor.

Pastorsmentorskapet skiljer sig från det handledarskap som äger rum i VFU. Mentorskap sker framför allt genom reflekterande samtal. Pastorskandidaten kan följa med pastorn när denne utför sina arbetsuppgifter och mentorn kan låta pastorskandidaten utföra uppgifter. Men

mentorskap fokuserar inte på övning och färdighetsträning utan på personlig utveckling i förhållande till yrkesroll och yrkesidentitet.

Mentorn kan uppmuntra pastorskandidaten till en kontinuerlig kontakt med mentorns församling eller någon annan församling som pastorskandidaten hellre önskar. Att finnas i en församling och att kontinuerligt delta i församlingslivet ingår i förberedelserna för den kommande yrkesrollen.

Att gå i andlig vägledning innebär att ha en mogen, erfaren och insiktsfull medvandrare, en andlig vägledare, som man regelbundet träffar för att dela sitt liv med. Samtalen ställer erfarenheten i centrum och syftar till bearbetning, fördjupning och integrering av den personliga tron. Den andlige vägledaren kan med fördel vara från en annan kristen tradition än den egna för att bredda förståelsen av vad som är kristen tro, samtidigt som vägledningen leder in mot det centrala och gemensamma bortom olikheterna.

Upplägg och omfattning

Utbildningsledaren för det teologiska programmet ansvarar för fördelning av mentorer till Equmeniakyrkans pastorskandidater. Pastorskandidaterna kan komma att uttrycka önskemål om vem man önskar ha som mentor. Mentorssamtalen inleds under vårterminen det första studieåret. När det gäller andlig vägledning kan kontaktperson för pastorskandidaterna i Equmeniakyrkan förmedla kontakter.

Under två av fem terminer är det obligatoriskt med mentorsamtal hos en församlingsanställd pastor, medan det under de tre andra terminerna är möjligt att istället ha andlig vägledning. Det är valfritt när under utbildningen man lägger de två terminer med mentorsamtal som för alla är obligatoriska.

Pastorskandidaten tar kontakt då tid bestäms för en första träff. Initiativet ligger både i början och även fortsättningsvis hos pastorskandidaten. Det första mötet är betydelsefullt för den fortsatta kontakten. Det är alltså viktigt att omsorg läggs ner från bådars sida inför detta tillfälle så att det skapas ett gott samarbetsklimat redan från starten. Det är naturligt att båda presenterar sig för varandra och att man tillsammans kommer överens om vad de närmast följande mötena ska innehålla.

Minst två samtal per termin ska genomföras. För att ett mentorskap ska kunna fungera som process behövs det regelbundenhet och inte alltför långa uppehåll i kontakten. Därför betonas vikten av långsiktig planering. Samma sak gäller för den pastorskandidat som under en eller flera terminer i stället väljer andlig vägledning.

Mentorskapet fortlöper fram till dess samtalen för personlig bearbetning påbörjas (se nedan avsnitt 9). Det innebär att mentorssamtalen avslutas vårterminen under det tredje studieåret. Pastorskandidat som önskar fortsätta med någon form av mentorssamtal rekommenderas att komma överens med VFU-ansvarig om detta.

Teman som kan tas upp

För det första finns det förslag på teman där pastorn delar med sig av sin egen livsberättelse det vill säga den del av den som är knuten till pastorsyrket. För det andra finns teman som handlar om själva utövandet av pastorsuppdraget. För det tredje finns förslag på uppgifter som pastorskandidaten bör gå in i och som bör följas av gemensam reflektion.

1. En pastors erfarenhet är en gåva att ge till en blivande pastor. Det kan ske genom att mentorn delar med sig av:

- Min egen resa som pastor. Hur tänkte jag när jag började min första tjänst och vad var viktigt då? Vilka betydelsefulla milstolpar kan jag se på vägen? Har något viktigt inträffat som gjort att jag ändrat mitt synsätt? Hur har jag arbetat med min egen andliga utveckling i form av personlig andakt, samtal, retreat, etc.? Hur utvecklar jag min egen andlighet och hängivenheten i kallelsen?
- Teologisk utveckling. Hur har jag arbetat med min teologi? Hur har jag fortsatt mina studier?
- Att vara professionell i sitt arbete. Hur strukturerar jag mitt eget arbete i samverkan med församlingen? Hur utvecklas jag som ledare? Hur hanterar jag orealistiska förväntningar, stress och konflikter?

Här är det naturligtvis upp till varje mentor att själv bestämma hur pass personlig man vill vara. Man sätter själv gränserna för vad man vill och tycker att man kan dela med sig av.

2. Teman om pastorsuppdraget:

- Arbetsfördelning, makt och demokrati, attityder och roller i relationerna mellan pastor, styrelse och församling.
- Anställningsvillkor och arbetsbeskrivning. Vad det innebär att leva på och med en pastorslön. Pastorns boende. Representation och privatliv. Vad innebär det att bo nära eller till och med i kyrkan?
- Församlingens ekonomi och vision. Konflikter och möjligheter. Vad är pastorns uppgift och ansvar?
- Hur man kan träna sig i att se var och en i församlingen som en medarbetare och gåva?
- Kontakter med närsamhället, myndigheter och media.
- Hur tydlig får pastorn vara med egna åsikter, till exempel politisk uppfattning? Reflektera över detta i relation till församlingens önskvärda samhällsengagemang.
- Att vara och uppträda representativt i skilda sammanhang (klädsel, talet vid 50-årsuppvaktningen, kontakten med sorgehuset, etc.).
- Närhet och distans till församlingsmedlemmar/själavårdskontakter. Hur förhåller man sig som pastor till exempel ifråga om genusaspekter? När är gränser en hjälp och ett hinder?
- Att leva med pastorsrollen, engagemang, distans, arbetstider och gränsdragningar.

3. Under senare delen av utbildningen (år 3) kan pastorskandidat genomföra uppgifter tillsammans med mentorn som följs upp med samtal och reflektion. Förslag på uppgifter:

- Beträktelse i en äldregrupp
- Samtalet med barnen i gudstjänsten
- Styrelse- /äldstesammanträde
- Gudstjänst och predikan
- Förrättningsamtal

Följande frågor kan fungera som analysinstrument: Vilken respons fick du? Vad såg och hörde du? Teologisk analys? Hur kan uppgiften utvecklas?

Utvärdering

Pastorskandidat lämnar en gång per år en rapport till utbildningsledaren för det teologiska programmet med angivande av när man har träffats och tema för samtalen.

Under vårterminen det tredje studieåret i pastorsutbildningen lämnas en kortfattad skriftlig utvärdering av mentorskapet (eller andlig vägledning) till utbildningsledaren för det teologiska programmet. Vilka teman har behandlats och hur har upplägg och innehåll i mentorskapet bidragit eller inte bidragit till pastorsutbildningen?

5. Andligt forum

Andligt forum är en del i pastorsutbildningen vid THS, men kan även följas av andra intresserade. Det är obligatoriskt för den som förbereder sig för pastoral tjänst i Equmeniakyrkan.

Formen är en föreläsning per månad följt av samtal i mindre grupper där närvaro noteras. Här bearbetas frågor om tillägnelsen av kristen tro och tron som en formativ faktor för människors liv. Vidare uppmärksammas samspelet mellan den individuella och kollektiva förståelsen av tron och de olika praktikerna av kristen tro. Den kristna trons språk och olika traditioners förmåga att återge erfarenheter av Gud utforskas genom samtal om den presentation som getts i den gemensamma samlingen och genom vittnesbörd om egna erfarenheter.

Progression skapas framför allt genom grupprocessernas fördjupning under de olika åren och genom ökad problematisering och förmåga till konstruktiva samtal.

Pastorskandidaten förväntas efter fyra års deltagande i andligt forum:

- ha en grundläggande kunskap och förståelse av olika kristna traditioners tolkningar av andliga erfarenheter och praktik
- ha förmåga att självständigt och konstruktivt reflektera över och gestalta andlig vägledning i olika sammanhang
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap
- kunna reflektera mera insiktsfullt över olika fromhetsyttringar i samtiden.

6. Röst, tal och kommunikation

För pastorskandidaterna finns tre obligatoriska kurser som ger teori om och övning i förkunnelse och annan muntlig och skriftlig kommunikation i kyrkan.

På vårterminen i T2 (år 2) innehåller kursen ”Ecklesiologi och religionspedagogik” ett moment (5 hp) som ger introduktion i ämnet homiletik samt redskap att förbereda och analysera predikan.

På höstterminen i T3 (år 3) ges kursen ”Tillämpad religionspsykologi och religionspedagogik” som har ett moment (5 hp) där förkunnelse i särskilda situationer (kasualtal vid begravning, vigsel, konfirmation, skolgudstjänst etc) behandlas i teori och praktik. I det momentet ingår även kunskaper om och reflektion över kyrkan i det offentliga rummet, till exempel på sociala medier.

Under höstterminen i T4 (år 4) ges kursen ”Kommunikation, konflikthantering och ledarskap”. I den ingår kommunikationsfrågor som uppstår i samband med olyckor och andra kriser.

Dessa tre kurser samt gudstjänstseminarierna (se nedan, kapitel 7) följs upp i en individuell och behovsanpassad träning i röst, tal och kommunikation.

Pastorskandidaten har 2–5 övningstillfällen/termin, men kan vid särskilda behov få fler. Ett tillfälle per termin är minimum. Loggbok förs över varje student.

Undervisningen i röst, tal och kommunikation ges varje termin från och med våren år 1 och kopplas till varje students medverkan i andakter och gudstjänstseminarier. Undervisningen har följande progression och synkronisering med kurser inom Praktisk teologi:

År 1

- Hållningen som en viktig del av det kommunikativa uttrycket
- Röstteknik, det vill säga andning, stöd, resonans och artikulation

År 2 Vårterminens övningar är synkroniserade med det moment i kursen ”Ecklesiologi och religionspedagogik” som består av liturgi och homiletik

- Högläsning av bibeltexter
- Gestaltning av kyrkohandbokens centrala texter i nattvarden
- Levandegöra prosa och dikt
- Kroppsspråk

År 3 Höstterminens övningar är synkroniserade med delmomenten i kursen ”Tillämpad religionspsykologi och religionspedagogik” som behandlar undervisning för barn och unga samt homiletik i särskilda situationer

- Kommunikation i större och mindre grupp
- Mikrofonteknik
- Övning i att skriva en text för sociala medier eller kyrkans hemsida
- Retoriska moment i tal och skrift

År 4 Höstterminens övningar är synkroniserade med delmomentet om pastoralt ledarskap i ett mångkulturellt samhälle i kursen ”Tillämpad ecklesiologi och församlingssociologi”, samt med kursen ”Kommunikation, konflikthantering och ledarskap”.

- Gestaltning av kyrkohandbokens centrala texter vid begravning och vigsel
- Kroppsspråk, forts.
- Interkulturell kommunikation

7. Gudstjänstseminarier

Gudstjänst- och homiletikundervisningen är ett processinriktat, progressivt och integrerat studium med pastorskandidaten och hans/hennes egna möjligheter i centrum. Med regelbundenhet, ca en till två gånger per termin, planerar och genomför pastorskandidaten en gudstjänst där han/hon leder respektive predikar i en gudstjänst.

Varannan vecka samlas de som haft ansvar för gudstjänstledning och predikan till seminarium då två veckors gudstjänster kommenteras, utmanas och uppmuntras av lärare. Där samtalas om gudstjänstens liturgiska gestaltning och innehåll, samt den homiletiska framställningen och dess innehåll. Frågor ställs om gudstjänstens och predikans ärende och teologi. Seminariet bevakar också frågeställningar kring förberedelse, anspänningsnivå och hörbarhet, kroppsspråk, lyssnarkontakt, pedagogik och retorik.

Syftet med andakterna och den efterföljande responsen från lärare under gudstjänstseminarium är att pastorskandidaten under utbildningen får teoretisk och praktisk utbildning och utmanas att utveckla sin kunskap och förmåga. Syftet är också att väcka nya idéer, inspiration och lust att arbeta med gudstjänstutveckling. Progressiviteten i undervisningen sker dels utifrån de teoretiska kursernas interaktion med övningarna, dels genom olika anbefallda förutsättningar för de olika uppgifterna i gudstjänsten som helhet och i predikan.

Alla övningstillfällen spelas in för att lärare i efterhand ska kunna granska och ha som underlag för seminariesamtalet. Därigenom har även studenten möjlighet att studera sitt eget framträdande.

Gudstjänst- och homiletikseminarierna har följande innehåll på respektive nivå:

År1

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en egen betraktelse eller predikan. Med betraktelse menas här en meditation, diktläsning, berättelse ur livet, kort drama eller helt enkelt ett musikinslag. T1 genomför detta i huvudsak under vårterminen. Lärare i homiletik och kommunikation ansvarar.

Efter första året ska pastorskandidaten:

- ha en grundläggande förståelse och känsla för gudstjänst, för behovet av olika gudstjänstformer och för nödvändigheten av att de olika momenten i gudstjänsten bildar en helhet
- visa sig genom praktisk tillämpning ha tillägnat sig grundkurserna i homiletik och exegetik.

År2

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en egen predikan över valfri text, en gång per termin (i mån av utrymme). Lärare i homiletik och exegetisk teologi ansvarar.

Efter andra året ska pastorskandidaten:

- ha uppnått förmåga att i seminariet analysera planeringen, genomförandet och utvärderingen av en gudstjänst
- kunna analysera bibeltextens funktion samt det teologiska innehållet i gudstjänsten
- visa förmåga att kunna använda sig av verktyg ur kommunikationskursen för gudstjänstens och predikans utformning.

År3

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en predikan per termin över en av kyrkoårets texter följande söndag - en predikan över en gammaltestamentlig och en över en nytestamentlig text. Lärare i homiletik och exegetisk teologi ansvarar under höstterminen. Lärare i kommunikation och historisk teologi ansvarar under vårterminen.

Efter tredje året ska pastorskandidaten:

- ha uppnått förmåga att utifrån kurserna i exegetik och historisk teologi tolka en given text
- ha en fördjupad förståelse av samspelet mellan text, teologi, predikan, gudstjänst och församling
- kunna analysera predikan och gudstjänstledning ur ett kommunikationsperspektiv.

År4

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en predikan där pastorskandidaten väljer fördjupning i till exempel inriktning på barn, ungdom eller familj, predikan som själavård, ledarskap, andlig vägledning eller exegetisk utläggning. Lärare i kommunikation och i teologi och omvärld ansvarar under höstterminen. Lärare i systematisk teologi tillsammans med lärare i liturgik ansvarar under vårterminen. Utöver detta övningspredikar pastorskandidaten i kursen Homiletik, liturgik och församling.

Efter fjärde året ska pastorskandidaten:

- visa stor förmåga att i gudstjänst och predikan integrera och gestalta teologi och liturgik
- kunna använda och analysera olika strategier och modeller för kommunikation i olika sammanhang
- ha förmåga att självständigt och konstruktivt reflektera över förståelse och praktik och de olika vägval som är förbundna med varje gudstjänst och predikan.

Utöver detta ger läraren i röst- och talteknik även individuell respons på kommunikationsmomentet i predikan i samband med den enskilda röst- och taltekniken.

Förberedelse och planering

Senast en vecka före genomförande träffas på gudstjänstledarens initiativ de medverkande – predikant, gudstjänstledare, inspelningstekniker och eventuellt musiker eller andra medverkande för att planera och förbereda andakten.

8. Samtal för personlig bearbetning

Pastorskandidat i Equmeniakyrkan ska under sitt sista läsår genomföra en serie samtal om 15 gånger som ger möjlighet till reflektion och personlig bearbetning inför den väntande pastorsrollen.

En pastors identitet präglas i mycket av den egna livshistorien. En hjälp till att bli mera medveten om vad som formar ens personlighet kan vara en serie samtal hos en terapeutiskt skolad person som är förtrogen med den frikyrkliga kulturen. I en sådan samtalsserie kan pastorskandidaten få hjälp att bli mera medveten om egna förhållningssätt och värderingar. Olika sidor i den egna personligheten kan tydliggöras, sidor som annars ligger i skugga, men ändå på omedvetet sätt kommuniceras i olika sammanhang. I samtalen kan allt tas upp som rör pastorskandidatens nuvarande liv, studiesituation, funderingar kring kallelse och det kommande yrkeslivet, liksom tidigare livsvillkor och relationer till andra människor som kan ha betydelse.

Genom THS hänvisas pastorskandidat som är antagen för ordination till en terapeut. Avgörande är att det uppstår ett förtroendefullt klimat i samtalskontakten. Detta förutsätter strikt sekretess från terapeuternas sida. Samtalen bör komma igång så tidigt som möjligt under höstterminen det avslutande studieåret. I november sker en avstämning för att säkerställa att alla pastorskandidater har kontaktat respektive terapeut. Efter genomförda 15 samtal lämnar terapeuten ett intyg på detta till THS. Intyget är förutsättning för att bli godkänd på detta moment för Pastoralteologisk examen.

9. Samfundsutbildning

Vid sidan om högskolans utbildningsprogram har också Equmeniakyrkan flera aktiviteter som är en del av utbildningen för de blivande pastorerna. På kvällstid arrangeras ungefär fyra teologgruppssamlingar per termin. En eller flera gäster brukar ta upp aktuella ämnen som inte behandlas i utbildningen i övrigt.

En längre resa brukar förekomma under en långhelg i början på höstterminen, samt en kortare i slutet av vårterminen. Ofta har höstresorna arrangerats i samarbete med något distrikt. Målsättningen är att pastorskandidaterna ska lära känna varandra; distrikten ska få möjlighet att presentera sitt arbete och sina speciella förutsättningar; pastorskandidaterna ska få lära känna delar av Equmeniakyrkan som de inte tidigare stiftat bekantskap med och i andakter av olika slag fördjupas i sin andliga mognad.

Varje vinter anordnas två retreatar. En retreat på drygt två dygn är helt tyst och är i första hand till för de pastorskandidater som läser campuskurser på heltid på THS. Den andra retreaten kallas retreat- och samtalsdagar och innehåller ett drygt dygn med tystnad och sedan samtal i grupper. Retreat- och samtalsdagarna är i första hand till för de pastorskandidater som inte läser campuskurser på heltid på THS.

Equmeniakyrkans diakon- och pastorskandidater möts tillsammans med centralt anställda medarbetare i kyrkan två heldagar på hösten och tre heldagar på våren under sista läsåret. Målsättningen med dessa dagar är att blivande diakoner och pastorer ska lära sig att se varandra som tillgångar och samtidigt få konkreta redskap för tjänst. Genom ett gemensamt andaktsliv ges möjlighet att fördjupas i kallelsen.

Alla pastorskandidater medverkar i olika församlingar på Equmeniakyrkans bön- och offerdag för diakon- och pastorsutbildningarna i mars. Under höstterminen arrangerar kyrkosamfundets pastorskandidater bön i tre dygn då högskolans alla studenter och personal inbjud